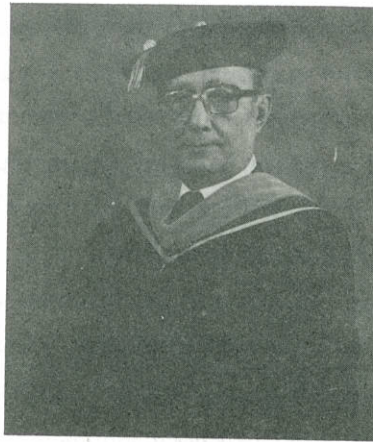

บทบาทของมหาวิทยาลัย ที่มีต่อสังคมโลก*

นำเสนอโดย
ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์

ในการประชุมทางวิชาการของสมาคม อธิการบดีนานาชาติ ครั้งที่ 10
ระหว่างวันที่ 11-14 กรกฎาคม 2536

ท่านผู้เป็นประธานและท่านผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมสัมมนา

ข้าพเจ้าขอเสนอเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคมโลก ดังต่อไปนี้ เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า บทบาทสำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย ในฐานะสถาบันการศึกษาชั้นสูงก็คือ ภาระหน้าที่ในการให้ การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้เทคนิควิชาการสมัยใหม่ ตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และสนองความต้องการพิเศษเฉพาะด้านของรัฐ ตามที่เป็นจริงนั้น มหาวิทยาลัยยังมีภาระหน้าที่สำคัญอื่นอีก คือ การค้นคว้าวิจัย การให้บริการแก่สังคม และการทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่งของมหาวิทยาลัยในโลกสมัยใหม่ ปัจจุบัน

* แปลจากต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ ภายใต้ชื่อว่า *The Contribution of the University to a Global Society.*

บทบาทภาระหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย ที่จำเป็นต้องเน้นและให้ความสำคัญเป็นพิเศษก็คือ การพัฒนาจิตใจของนักศึกษา ซึ่งได้ถูกละเลยไม่มากนักในยุคปัจจุบัน การพัฒนาทางด้านจิตเจ้านั้น มีความสำคัญอย่างแท้จริงในการให้การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เพราะหากปราศจากการพัฒนาจิตเจ้านั้นแล้ว การศึกษาในมหาวิทยาลัย ก็เป็นเพียงเครื่องมือพัฒนาคนให้เป็นเสมือนหุ่นยนต์เท่านั้น

ทิศทางในการพัฒนาสังคมทุกวันนี้ มุ่งเป้าหมายเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเหตุทำให้มนุษย์หันหลังให้ศาสนา และไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินชีวิตมีแต่การแข่งขัน และความโลภของมนุษย์เป็นพื้นฐาน หลักจริยบรรณนักธุรกิจที่ดีและกฎเกณฑ์ทั้งหลายในทางธุรกิจไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติตน และเอื้อประโยชน์ต่อสังคมสมัยใหม่ นักศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัย ในฐานะเป็นมนุษย์ควรมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความเมตตากรุณา มีความอดทน การรู้จักข่มใจตนเอง และมีความเสียสละ ตลอดจนการมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น เพื่อจะใช้ความรู้ของตนช่วยเหลือบุคคลอื่นได้อย่างเต็มที่ ถ้ามหาวิทยาลัยใด ทำให้จุดมุ่งหมายนี้บรรลุผลได้ ก็เป็นที่แน่นอนว่ามหาวิทยาลัยนั้นได้แสดงบทบาทอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโลกอย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย ที่มุ่งเน้นเฉพาะความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียวมิสามารถนำโลกไปสู่สันติภาพได้โดยตรง การแก้ไขปัญหานี้ที่ดีที่สุดก็คือ ต้องใช้ความศรัทธาในหลักปรัชญาการศึกษาที่ว่า “การศึกษาทำให้คนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” และยิ่งกว่านั้นการศึกษาต้องทำให้ทุกคนตระหนักให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ว่าตัวเขาเป็นสมบัติของสังคมที่เขาอาศัยอยู่และของสังคมโลกด้วย ทั้งนี้เพื่อที่เขาจะได้ช่วยสร้างสันติภาพของโลกด้วย เพราะฉะนั้น การศึกษาต้องยึดหลักธรรมทางศาสนา ตามความเชื่อและการปฏิบัติของแต่ละคน ด้วยเหตุนี้การสอนหลักธรรมทางศาสนาเป็นวิชาพื้นฐานในมหาวิทยาลัยจึงยังมีความจำเป็น นอกจากนั้นวิชาพลศึกษาควรจะได้รับ การเน้นเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้สร้างวิญญาณความรัก ความสามัคคีมีวินัย (ESPRIT DE CORPS) และทำให้ร่างกายแข็งแรง มีจิตใจแจ่มใสเบิกบานสมดังคำที่ว่า “จิตใจที่แจ่มใสเบิกบานย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง” (MEN SANA IN COPORE SANO หรือ A SOUND MIND IN A SOUND BODY) องค์การสหประชาชาติได้เน้นเรื่องสันติภาพของโลกเป็นส่วนรวม มิได้เน้นสันติในส่วนบุคคลแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญของการศึกษาที่จะเร่งเร้ากระตุ้นเตือนนักศึกษาแต่ละคนให้เกิดจิตสำนึกสร้างสรรค์สันติภาพ ตามแนวทางสหประชาชาติให้จงได้ แต่อย่างไรก็ตามสงครามกลางเมืองยังเกิดขึ้นทั่วไปทุกภูมิภาคของโลกและนับวันจะเลวร้ายยิ่งขึ้น ศาสนาถูกนำมาใช้ในทางผิด ๆ โดยคนเห็นแก่ตัวเพื่อค้ำสงคราม ฉะนั้น การที่คนได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความศรัทธาในหลักคำสอนแห่งศาสนา และปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น ๆ แล้ว เชื่อแน่ว่าโลกที่วุ่นวายยุ่งเหยิงของเราจะกลับเป็นโลกที่มีความสุขสวยงามและมีสันติภาพอย่างแน่นอน

ในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ศาสนาทุกศาสนามีคำสั่งสอนที่ดีสำหรับสาวกของแต่ละศาสนาอยู่แล้ว สำหรับข้าพเจ้าขอเสนอแนะหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียก “มรรคาธรรม” ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับมรรคาทั่วไปถึงปฏิบัติหลักธรรมดังกล่าวประกอบด้วยธรรม 4 ประการดังนี้คือ

ประการที่ 1 **สังขะ** ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต

ประการที่ 2 **ทมะ** ได้แก่ การรู้จักข่มใจตนเอง เอาชนะใจตนเอง

ประการที่ 3 **ขันติ** ได้แก่ ความอดทนและอดกลั้น

ประการที่ 4 จาคะ ได้แก่ การรู้จักให้รู้จักเสียสละความสุขส่วนตัว ประโยชน์ส่วนตัวให้แก่ผู้อื่น
จะเป็นการให้เงิน หรือให้ความช่วยเหลือ หรือสิ่งของอย่างอื่นแก่ผู้ยากไร้
เพื่อตนเองจะได้ลดความโลภและความหลงของตนเอง

เรามีความเชื่อว่าถ้ามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามที่กล่าวมานี้ ให้แก่นักศึกษาไม่ว่านักศึกษาที่กำลัง
ศึกษาอยู่หรือนักศึกษาที่สำเร็จเป็นบัณฑิตไปแล้วก็ตาม จะทำให้นักศึกษาเหล่านั้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มี
ความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อสังคมของเรา ประเทศของเรา และโลกของเราอีกด้วย

คำกล่าวสุดท้ายของข้าพเจ้าสำหรับหัวเรื่องอันสำคัญนี้ โดยข้าพเจ้าขออัญเชิญพระราชนิพนธ์ของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช แห่งประเทศไทย (ซึ่งครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ.
2411-2453) ที่เกี่ยวกับการศึกษาดังต่อไปนี้

“ความรู้คู่เปรียบด้วย	กำลัง ภายเฮย
สุจริตคือเกราะบัง	ศาสตรพ้อง
ปัญญาประดุจดั่ง	อาวุธ
ภูมิสติต่างโล่ป้อง	อาจแกล้วกลางสนาม”

ขอขอบคุณ

อภิธานนาการ

จาก

“ไพรินทร์ วิหคน้อย”

รับทำเครื่องหมายสถาบันการศึกษา หัวเข็มขัด กระดุม เข็มกลัดเสื้อ เข็มสมาคม แหวนรุ่น โหละแบบต่างๆ ทุกชนิด
ฝีมือประณีต ราคาเป็นกันเอง

๒๓๘/๑ หมู่ ๑๗ ซอยอ่อนนุช ๗๔ แขวงประเวศ เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐ โทรฯ ๓๒๐-๔๑๐๒, ๔๔๒-๐๘๘๘